

C. W. GORTNER

Vatikánska
PRINCEZNA

Vatikánska princezná

Vatikánska princezná

C. W. Gortner

Z angličtiny preložil
Ferdinand Lalák

slovar

Copyright © 2016 by C. W. Gortner
Slovak edition © Vydavateľstvo SLOVART, spol. s r. o., Bratislava 2020
Translation © Ferdinand Lalák 2020
Cover photograph © Miguel Sobreira/Trevillion Images 2020

ISBN 978-80-556-4466-0

Všetky práva vyhradené. Nijaká časť tejto knihy sa nesmie reprodukovať ani šíriť v nijakej forme, žiadnymi prostriedkami, ani elektronickými, ani mechanickými, ani vo forme fotokópií, nahrávok, prostredníctvom súčasného a ani budúceho informačného systému a podobne, bez predchádzajúceho písomného súhlasu vydavateľa.

Na pamiatku Paris
Desidero vobis omnem diem

*Se gli uomini sapessino le ragioni della paura mia,
capiť potrebbero il mio dolor.*

(Keby ľudia poznali dôvod mojich obáv,
pochopili by moju bolesť.)

LUCREZIA BORGIA

Kliatba je len rozmar osudu.

To vravieval môj otec. Hovoril to, a bezstarostne sa pritom smial a mával buclatou rukou ozdobenou pápežským Rybárskym prsteňom, akoby tým mohol rozptýliť jedovaté mračná obvinení, ktoré nad nami viseli, či pichľavé reči o zhýralosti, krvavej skazenosti a bezbožnom zneužívaní moci.

Kedysi som mu verila. Verila som, že vie všetko.

Teraz o tom už nie som presvedčená.

Ako inak si mám vysvetliť, že po nás ostáva len zmätok, zničené životy, obetovaná nevinnosť a preliata krv? Ako inak si ospravedlniť nečakanú dráhu môjho života, to nekonečné blúdenie v labyrinte, ktorý neľútostne vybudovala moja vlastná rodina?

Iné vysvetlenie nejestvuje. Kliatba nie je rozmar osudu. Je to jed v našej krvi.

Cena za to, že sme Borgiovci.

PRVÁ ČASŤ

1492 – 1493

*Kľúče
od kráľovstva*

*Boh si neželá, aby hriešnik zomrel,
ale aby žil a platil.*

RODRIGO BORGIA

PRVÁ KAPITOLA

„Lucrezia, *basta!* Nerozmaznávaj to odporné zviera!“

Matka mávla rukou s prsteňom na každom tučnom prste. Inštinktívne som sa sklonila k svojmu milovanému kocúrovi a uhla sa pred zauchom. Arancino zasyčal a sklopil uši, priam som z neho cítila pohrdanie. Vedela som, prečo prišla Vannoza. Po nedávnej smrti pápeža Inocenta a konkláve, ktoré malo zvoliť nového Svätého otca, som čakala, že matka sa napriek letnej horúčave dovalí v čiernych sukniach a závoji do Orsiniho paláca na Monte Giordano, kde som bývala, a usadí sa u nás ako posol skazy.

No keď tu teraz bola, chcela som, aby čo najskôr zase odišla.

„Ideš ho!“ dupla nohou. Arancino mi vyskočil z náruče a vybehol cez otvorené dvere do tmavej chodby.

Škrabanec na ruke som pocítila až vtedy, keď som zbadala jasnočervený korálik krvi. Oblizla som si ju a zamračene som pozrela na matku, ktorá panovačne mávla rukou. „Naozaj, Adriana,“ pokračovala, „ako môžeš držať takého tvora v dome? Je to nehygienické. Mačky sú diabľovo semä, každý vie, že malým deťom kradnú dych.“

„Našťastie tu žiadne malé deti nie sú,“ odvetila Adriana zo svojho kresla hlasom hebkým ako jej svetlosivé hodvábné šaty. „A kocúr sa človeku občas náramne hodí,“ mykla plecami, „najmä v lete, keď je veľa potkanov.“

„Pha! Kto už len potrebuje na potkany mačku? Stačí nasypať do kúta trocha jedu. Sama to tak robím každý jún. V dome nemám jediného potkana.“

Keď som si predstavila, že v dome by bol roztrúsený jed, na ktorý mohol naďabiť kocúr, až ma striaslo. „Možno to nevidíš, moja drahá Vannoza,“ ozvala sa Adriana, „ale v Ríme, ako obe dobre vieme, majú potkany rôzny tvar a veľkosť.“ Hoci Adriana neopätovala môj vďačný pohľad, nepochybovala som, že v našom dome sa biela smrť používať nebude. Môj Arancino,

ktorého som zachránila, keď ho chceli koniari ako malé mačiatko utopiť, bol v bezpečí.

Matka s pohľadom ostrým ako britva znovu upriamila pozornosť na mňa. Keď ma od nej zobrali, mala som len sedem rokov. Vtedy sa druhýkrát vydala a otec ma zobral z jej paláca pri San Pietro vo Vincoli sem, k Adriane de Mila, ovdovenej dcére svojho najstaršieho brata. Adriana dozerala na moju výchovu, ktorej súčasťou bol aj pobyt v kláštore San Sisto. Bola mi väčšmi matkou než táto kyprá, spotená žena. Vannoza si ma prezerala ako zákazník uvažujúci o kúpe a nie prvý raz som sa čudovala, ako je možné, že si tak dlho dokázala udržať otcovu priazeň.

Z jej niekdajšej krásy veľa nezostalo. V päťdesiatke mala postavu zničenu opakovanými pôrodmi a slabosťou pre dobré jedlo, vyzerala ako obyčajná matróna; pod sivomodrými očami, ktoré som po nej zdedila, hoci vo svetlejšom odtieni, jej viseli tmavé podkovy, líca popretkávané červenými žilkami a hákovitý nos zvyrazňovali ustavične zachmúrený výraz. Hoci sa obliekala do drahého čierneho zamatu, strih jej šiat dávno vyšiel z módy, najmä v kombinácii so staromódnym závojom, pod ktorým presvitali striebřisté šediný namiesto kedysi zlatých kučier.

„Jedáva vôbec?“ spýtala sa Vannoza, akoby vycítila môj kritický pohľad. „Stále je chudá ako trieska. A bledá, akoby nechodila na slnko! Asi ešte nezačala krvácať, však?“

„Prirodzená bledosť je dnes v móde,“ odvetila Adriana. „A Lucrezia ešte nemá trinásť. Niektorým dievčatám trvá dlhšie, kým sa vyvinú.“

Vannoza odfrkla. „Na to niet času, veď je už zasnúbená. Dúfajme, že jej bude aspoň na niečo dobré to prvotriedne vzdelanie, na ktorom trval Rodrigo, hoci ja osobne nechápem, načo sú dievčatu knihy a podobné hlúposti.“

„Knihy mám rada...“ chcela som sa ohradiť, no Adriana zazvonila na striebornom zvončeku, ktorý mala vedľa seba. O chvíľu pribehla s džbánom vína a tanierom syra malá Murilla, moja obľúbená trpaslička, ktorú mi papá daroval na jedenáste narodeniny. Bola ako dokonalá miniatúra s ebenovou pletou; jej exotický pôvod ma očaril, priviezli ju z ďalekej krajiny, kde domorodci pobehujú nahí. Matka ju však odohnala ako otravného komára. Adriana kývla na trpasličku, aby jedlo položila na stôl. Odkedy Vannoza bez ohlásenia prišla, Adriana si nevšímala jej prehnané chvály služobníctva, ani jej významné pohľady na gobelíny, vázy s čerstvými kvetmi a sochy v kúte izieb – dôkazy priazne môjho papá, z ktorej sa kedysi tešila ona.

„Rádové sestry ma ubezpečili, že Lucrezia je vynikajúca žiačka,“ pokračovala za mňa Adriana. „Ladne tancuje a má talent v hre na lutnu. Aj šitie jej údajne ide od ruky, dokonca sa vraj naučila trochu po latinsky...“

„Po latinsky?“ zvolala Vannoza, až jej z úst vyleteli omrvinky. „Nielenže si čítaním kazí oči, ešte aj reční ako kňaz? Do Španielska sa ide vydávať, nie slúžiť omšu!“

„Dievčina s jej postavením musí využiť všetky možnosti,“ odvetila Adriana, „aby vedela počas manželovej neprítomnosti riadiť vlastné panstvo. Veď aj vy, drahá Vannoza, ste sa predsa naučili čítať a písať, nie?“

„Áno, lebo musím dozerať na svoje hostince, inak by ma dodávateľia načisto ošklbali. Ale Lucrezia? Keď sa narodila, zostavila som jej horoskop. Hviezdy hovoria, že zomrie ako vydatá žena. A nijaká manželka nepotrebuje vedieť po latinsky – iba ak by si Rodrigo myslel, že dokáže manžela zabaviť vedomosťami, keď už bude taká stará, že nedokáže ani roztriahnuť nohy.“

Adriane zamrzol úsmev na tvári. Obrátila sa ku mne. „Lucrezia, milá moja, prines donne Vannozi ukázať tú výšivku, na ktorej teraz pracuješ. Je krásna.“

Neochotne som zliezla z lavice pri okne, zhrozená matkiným surovým vyhlásením o mojej smrti. Pri pohľade na prázdnu priehlbínu, čo ostala po Arancinovi na vankúši, vo mne znovu vzkypel hnev. Vzala som obliečku na vankúš, ktorú som vyšívala pre papá. Bol to najzložitejší vzor, o aký som sa kedy pokúsila, použila som skutočné zlaté a strieborné nite, mal to byť erb Borgiovcov – čierny býk na tmavočervenom štíte. Chcela som mu ju darovať ako prekvapenie po skončení konkláve, preto som až zhĺkla, keď mi ju matka vytrhla z rúk, akoby to bol špinavý obrúsok, a schválne po nej neopatrne prešla prstami. O prsteň sa jej zachytila voľná nitka a býk sa pokrčil. Zničila stehy, ktoré ma stáli hodiny práce.

„Nie je to najhoršie,“ prehodila, „hoci to vyzerá skôr ako Juno než Minotaurus.“

Vydrapila som jej obliečku z ruky. „Sestra Constanza vraví, že vyším lepšie než ostatné dievčatá v San Siste. Vraj by som mohla šiť rúcha pre chudobných a nad ich krásou by zaplakala aj blahoslavená Panna Mária.“

Vannoza sa oprela. „Vážne? Povedala by som, že Panna Mária by mala skôr zaplakať nad tvojou neveriteľnou bezočivosťou voči vlastnej matke.“

„Ale no tak,“ tíšila nás Adriana, „nebudeme sa predsa hádať. Všetci sme ako na ihlách, to konkláve nemá konca a ešte tá strašná horúčava, ale zato nemusíme používať také príkre...“

„Prečo?“ prerušila som Adrianu šeptom. „Prečo ma tak nenávidíte?“

Nečakaná otázka Vannozzu predsa len vyviedla z miery, na chvíľu sa mi zazdalo, že jej zmäkla tvár a mihla sa v nej akási dávna bolesť, no vzápätí zmizla a ostali len stisnuté pery.

„Keby som ťa ešte mala na starosti, trieskala by som ti hlavu o stenu, kým by si sa nenaučila, že si máš vážiť starších.“

O tom som nepochybovala. Dodnes ma pálili líca od záuch, ktorými ma v záchvate hnevu neraz častovala za banálne prehrešky, napríklad keď som si zašpinila šaty od trávy alebo roztrhla rukáv. Jej hnev mi naháňal takmer rovnaký strach ako jej posedenia s vešticami a astrológmi či každodenné večerné vykladanie tarotových kariet, keďže to hraničilo s čarodejníctvom a cirkev to zakazovala.

Adriana vzdychla. „Lucrezia, čo to do teba vošlo? Ihneď sa ospravedlň. Donna Vannoza je naším hosťom.“

Pritisla som si zničenú obliečku na hrud' a zamrmlala som: „Prepáčte, donna Vannoza.“ Obrátila som sa k Adriane. „Smiem odísť?“ Matka zmeravela v kresle, pochopila, že je to prejav vzdoru, vyhlásenie, že nado mnou nemá nijakú moc. Spokojne som sledovala, ako sa zamračila, keď Adriana odvetila: „Pravdaže, dieťa moje. V tej horúčave nám všetkým mäkne mozog.“

Cestou k dverám som začula, ako Adriana pošepkala: „Musíte jej odpustiť. To úbohé dieťa je zmätené. Iba pred dvoma dňami som ju priviedla zo San Sista kvôli tomu nečakanému konkláve. Cnie sa jej za vyučovaním a...“

„Hlúposti,“ skočila jej do reči Vannoza. „Dobre viem, že za to môže jej otec. Vždy ju rozmaznával, hoci som mu hovorila, že to nie je rozumné. Dcéry vyrastú, opustia nás, vydajú sa, majú vlastné deti a ich rodina je pre nich na prvom mieste. Ale Rodrigo o tom nechcel ani počuť. Nie Lucrezia, nie jeho *farfallina*. Ona je výnimočná. Odkedy sa narodila, na nikom inom mu nezáleží. Trúfam si povedať, že po našom synovi Juanovi je jediná, koho skutočne miluje.“

Jej jedovitý hlas sa okolo mňa ovíjal ako had. Neobzrela som sa, ale keď som vyšla na chodbu, chytila som sa zábradlia na schodisku a s úľavou som si odfúkla.

Pokiaľ som sa pamätala, matka ma vždy nenávidela. Pre mojich starších bratov Juana a Cesareho mala vždy len úsmev, starala sa o nich a povzbudzovala ich, najmä Cesareho zbožňovala natolko, že keď ho papá poslať do Pisy študovať za kňaza, rumádzgala, akoby jej išlo puknúť srdce, vtedy som ju

videla prvý a posledný raz plakať. Dokonca aj môjho najmladšieho brata Gioffreho, hoci neurobil nič výnimočné, mala radšej než mňa. Bola som jej jediná dcéra, mala ma vziať pod ochranné krídla, ale ona sa správala chladne a prísne, akoby ju urážala samotná moja existencia. Nikdy som to nechápala, no celé detstvo som túžila odtiaľ utiecť. Keď ma presťahovali k Adriane, mala som pocit, že Boh vyslyšal moje modlitby. Adriana mi ukázala, že som dôležitá, milovaná a ako tvrdil papá, naozaj výnimočná.

Zrazu som zatúžila svojho otca vidieť. Navštevoval nás tak často, ako mohol, lebo tu, v Adrianinom dome, sme nemuseli nič predstierať. U matky sme ho volali drahý strýčko, lebo Vannoza bola vydatá a bolo treba zachovať zdanie poriadnosti. Tu sme sa však nemuseli na nič hrať. Papá ma po večeri vzal do náručia, hladkal ma po vlasoch, posadil si ma na kolená a rozprával nám o našich predkoch, lebo vraj nie sme Taliani a nesmieme na to zabúdať. Hoci jeho strýkom bol pápež Kalixt III. a naši príbuzní žili v Ríme už celé generácie, v žilách nám stále kolovala katalánska krv. Narodili sme sa v rozoklanom údolí rieky Ebro v Aragónskom kráľovstve. Borja bolo španielske priezvisko – naši predkovia bojovali v križiackych výpravách proti Maurom, zhromažďovali tituly, panstvá a kráľovu priazeň, čím nám umožnili vstúpiť do cirkvi a zasadiť až na svätopeterský stolec.

„Nezabúdaj však na jedno, *farfallina* moja,“ vravieval papá, „nech dosiahneme čokoľvek a akokoľvek zbohatneme, vždy sa musíme navzájom chrániť ako levy. Pre Taliansko ostaneme navždy cudzinci, nikdy nás neprijme za svojich.“

„Ale ja som sa tu narodila a nevyzerám ako ty,“ odvetila som a s rukou na jeho počernom líci som sa mu zahľadela do uhrančivých čiernych očí. „Napriek tomu som cudzinka?“

„Si Borgia, motýlik môj, hoci máš svetlú pleť po svojej talianskej matke.“ Zasmial sa. „Vďaka Bohu za to. Určite by si nechcela vyzeráť ako ja, španielsky býk!“ Pritiahol si ma bližšie. „V žilách ti koluje moja *sangre*, borgiovská krv. Na ničom inom nezáleží. Iba krvi môžeme dôverovať a iba za krv sa oplatí zomrieť. Krv je rodina a *la familia es sagrada*.“ Pobožkal ma. „Si moja najmilovanejšia dcéra, moja perla. Nikdy na to nezabudni. Táto úbohá krajina, ktorá nami tak opovrhuje, jedného dňa padne na kolená a budete ňa velebiť. Všetkých ohromíš, moja krásna Lucrezia.“

Hoci som celkom dobre nechápala, ako dostanem Taliansko na kolená (ťažké bolo zavďačiť sa čo len mníškam v San Siste), zasmiala som sa a vykrú-